محرری : حبیب زاده احمد کمال .

98 / 1509

الفبای ترکی

کیچیك بالهلرغه عملی روش ده اوقومق
و یازمق طرزینی اویراتا دورغان، کوز بیله
کورولمك صورتی ایله اشیا حیوانات ونباتات
توغریسینده اکی ایضاحات نی و کیچیك مکالمه
لرنی بیلدورا دورغان، اصول جدید اوزره
ترتیب قیلنغان، الفبای ترکی کتابیدور .

= طابع وناشری : بهاءالدین بای موسی بایف . =

۱۳۳۳

اورنبورغده « وقت » مطبعه‌سی .

ТИПОГРАФІЯ ГАЗ. „ВАКТЪ" ВЪ ОРЕНБУРГѢ.

1915.

قاشغر دار المعلمين اتحاد مدیری حبیب زاده احمد کمال.

Уйгур S/207

الفبای ترکی

کیچیك بالالرغه عملی روش‌ده اوقومق و یازمق طرزینی اویراتا دورغان، کوز بیله کورولمك صورتی ایله اشـیا حیوانات و نباتات توغریسیداکی ایضاحات‌نی و کیچیك مکالمه‌لرنی بیلدورا دورغان، اصول جدیده اوزره ترتیب قیلنغان، الفبای ترکی کتابیدور.

طابع و ناشری: بهاء الدین موسی بایف.

۱۳۳۲

XV 23148
ИМПЕРАТОРСКІЙ
МОСКОВСКІЙ РУМЯНЦОВСКІЙ
МУЗЕЙ

اورنبورغده «وقت» مطبعه‌سی.

ТИПОГРАФІЯ ГАЗ. „ВАКТЪ" ВЪ ОРЕНБУРГѢ.

1915.

بر ایکی سوز

ترکستان چینی ولایتلری‌نینك ایکی یاریم میلیون عاجز ترك نفوسی بو کون‌لارده مبتلا بولغان بلا و مصیبت‌لارغه، هیچ شبهه یوق جهالت نادان‌لیق سببی ایله دوچار بولوب دورلر...

بر مملکت‌ده علم و معرفت بولماسه، البته اول مملکت جهالت ظلمتی آستیده خراب بولور و اهالیسی هر تورلوك بلا و مصیبت و بیچاره‌لیق و خوارلیق ایچنده قالور.... کاشغرده‌گی حاضرگی مکتب‌لر ترك بله‌لری-نینك استعدادلرنده اورناشقان قابلیت‌نی آچماق بویان تورسون بلکه انی محو ایتمك‌غه باعث بر درجهٔ سفلیه‌ده‌دور...

بو معنی‌نی ملاحظه ایلاب بیچاره ترك و مسلمان بله‌لری‌نینك قابلیت ذکاوت‌لری‌نی آچماق‌قه مدار اولمق اوچون طرف عاجزانه‌م‌دن برنچی دفعه اوشبو الفبای ترکی کتابی تحریر وترتیب اولوندی. امید قیلامنکه موندین سونکره بولغان نسل‌لریمز، موندین تولا مکمل اثرلر و اصول‌لر یعنی ترتیب‌لر وجودغه کیتورورلر. و من‌الله التوفیق.

کاشغر دارالمعلمین اتحاد مدیری حبیب زاده احمد کمال.

الفبای ترکی

ا ب پ ت ث ج چ

ح خ د ذ ر ز ژ

س ش ص ض ط ظ

ع غ ف ق ک گ ل م

ن و ه ه لا لا ی

آ ا ب بـ ـبـ ـب پ پـ ـپـ ـپ ت تـ

ـتـ ـت ث ثـ ـثـ ـث ج جـ ـجـ ـج چ چـ ـچـ ـچ

ح حـ ـحـ ـح خ خـ ـخـ ـخ د ـد ذ ـذ ر ـر

ز ـز ژ ـژ س سـ ـسـ ـس ش شـ ـشـ ـش

ص صـ ـصـ ـص ض ضـ ـضـ ـض ط طـ ـطـ ـط

ظ ظـ ـظـ ـظ ع عـ ـعـ ـع غ غـ ـغـ ـغ ف فـ

ـفـ ـف ق قـ ـقـ ـق ك كـ ـكـ ـك ل لـ ـلـ ـل م

مـ ـمـ ـم ن نـ ـنـ ـن و ـو ه هـ ـهـ ـه ـة

ى يـ ـيـ ـى.

حروف املا

(آ ى و ه ه)

«حروف املا» دیمك، بر کلمه‌نی قوشمق ده استعمال

قیلنا دورکان اشارتلردورکه الر (آ ى و ه ه) حرف-

لریدور. بو حرفلردن (آ) بر حرفنینک آلدیغه کیلسه آنی یوقاری تارتادور (بابا) کبی. (ی) بر حرف نینک آلدیغه کیلسه اول حرفنی پستغه تارتادور. (و) حرفی بر حرف نینک آلدیغه کیلسه اول حرفنی آلگا تارتادور. (ه ھ) حرفی بر حرفنینک آلدیغه کیلسه اول حرفنی اوستون اوقوتور.

تشکیل کلمات

با پا تا ثا جا چا حا فا قا نا جا حا
چا صا ضا طا ظا کا گا لا ما وا.

هجا تشکیلی

معلم افندی لرغه!

یاش بلهغه اولاً حرفلر اوبدان یازدیریلگاندن و کونکلیغه

یاد قیلدورولگان دن سونکره برابر هجالیك کلمه‌لر تشکیل ایتدیرمك کرك دور.

صاغ و صول حرف‌لری، خط یازمق اوچون پك زیاده لازم‌لیك‌دور اگر برابر باله اولدن مذکور حرفلرنی اورکانماسه، سونکره خط یازمق‌ده بیك زیاده مشقت چیکار. بو حرفلر، بر آز آرالاش بولغانی اوچون، باله‌نینك، بو حرف‌لر ایله اوزون مدت مشغول بولماقی طبیعی‌دورکه انینك جانینی سیقار. بو توغری‌نی معلم افندی‌لر نظر دقت‌غه آلیب مذکور حرف‌لرنی تورت درس‌غه تقسیم ایتمك کرك و هر درس‌نی کیچیك کلمه‌لر تشکیلی صورتی ایله اجرا ایلامك لازم‌دور، تاکه یاش بله‌لر دماغ‌لاریغه کسالت عارض بولماسون.

حروف متصله

ب پ ت ث ج چ ح خ س ش ص ض

ط ظ ع غ ف ق ك ل م ن ه ی.

ایضاح

بو حرفلر، خوایی صاغ وخوایی اورته حرفلرده

متصل بولوب یازیلکانی اوچون «حروف متصله» آتالیب دور.

مثال

(ب ب) ببْ (ت ت) تب (ج ن) جن (قَ بْ) قب (چَ بْ) چب (گ ب) گب (س ب) سب (بَ شْ) بش (ت س) تس (فَ سْ) فس (پ س) پس (ک س) کس.

ایضاح

صاغ، اورته و صول حرف‌لرنی، اولا آیری آیری یازدیریلیب، باله‌نینك فکریغه جایکیر قیلغان‌دن سونکره، مذکور حرف‌لرنی بر بریغه قوشدروب، بر ایکی پچالیك کلمه‌لر تشکیل ایتیلمك لازم‌دور.

حروف منفصله

(ا د ذ ر ز ژ و)

ایضاح

اورته‌ده کیلماکان تنها، آلدده و اورته حرف‌غه متصل اولوب وسونگده یالغوز کیلادورغان حرف‌لردورکه، مذکور حرف‌لرنی حروف منفصله دیلور.

مثال

(آ‌ح) آح (بد) بد (گز) گز (جد) جد (سر) سر (لر) لر.

ایضاح

معلم افندیلرغه!

بله‌لارغه حرفلر اوبدان تانیتیلیب، انینك بیلان برگه خطنی تانوتماق

کرک‌دور. چونکه یازمق اوقومق‌دن بر آز مشکل بولغانی اوچون، ابتدان باله‌نی خط یازمق‌غه عادت قیلدورمق، هر حال‌ده فائده‌دن خالی ایماس‌دور.

حرکات اشارتلری

(بَ) (بِ) (بُ) (بْ) (بـ). (ـَ) زبر، (ـِ) زیر، (ـُ) پیچ.

بو اشارتلر، اوقومق توغریسیده پک لازم‌لیک‌ـ دورکه، عربچه‌ده زبرنی زیرنی فتحه، کسره، پیچ‌نی ضمّه دیرلر.

مثال

(احمد) احمد (علی) علی (حسین) حسین (قادر) قادر (جمال) جمال (محمود) محمود (کمال) کمال (سداد) سداد (حسنی) حسنی (حاجی) حاجی.

«رْ»

جزم یعنی ساکن

«رْ» بو اشارتنی ساکن دیرلر بر حرفنی ینه بر حرفغه توتدیرمق اوچون، قراءتده پك لازملیك دور.

مثال

(گلیم) گِلیمْ (حکیم) حکِیمْ (قاسم) قاسم.

درست هجالیك کلمه‌لر

داماْدْ، اِنسَانْ، حَیْوَانْ، غُلاَمْ، پاکِزْ، شاکِرْ،
رَحِیمْ، غَفُورْ، صَبُورْ، کَرِیمْ، صاَئِمْ.

«سّ»

شدّه

«سّ» عربچه‌ده شده توركچه‌ده «ایكی اوقوتور» آتالغان اشارت دور، بر حرف نینك اوستیغه كیلكانده، اول حرف‌نی ایكی مرتبه اوقوتور. ترکچه‌ده بو شده اشارتی آز بولسه هم عربچه كلمه‌لرنینك تولاسیده موجودور.

مثال

محی الدّینْ، شمس الدّینْ، غیاث الدّینْ، بهاء الدّینْ، نجم الدّینْ، نور الدّینْ، سرور الدّینْ، قطب الدّینْ، جمال الدّینْ، صلاح الدّین، سعد الدّینْ.

رسملیك كلمه‌لر

قَلَمْ، خط یازا دورغان بر اسباب‌دور.

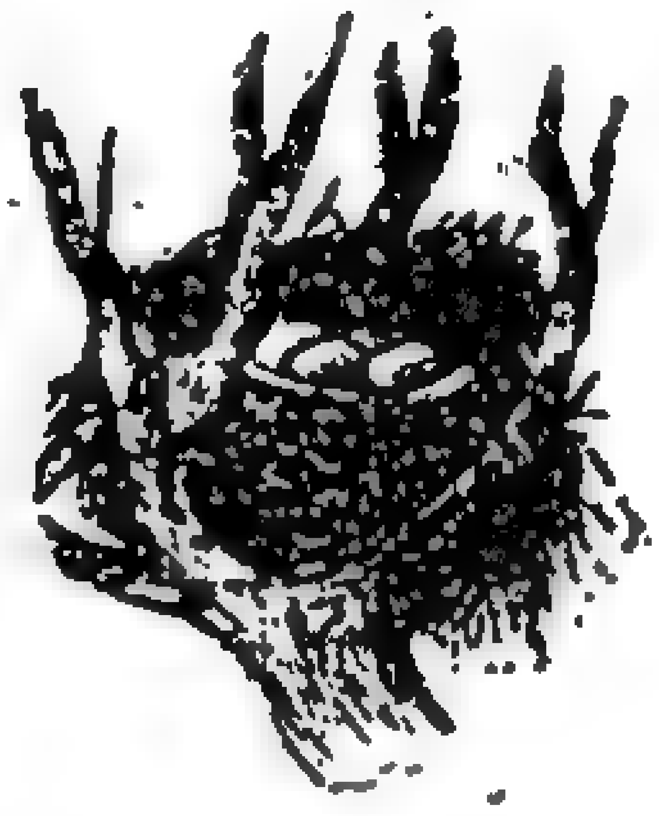

یُوَا، قوشلرنینك چوجه چیقارا دورغان محلی.

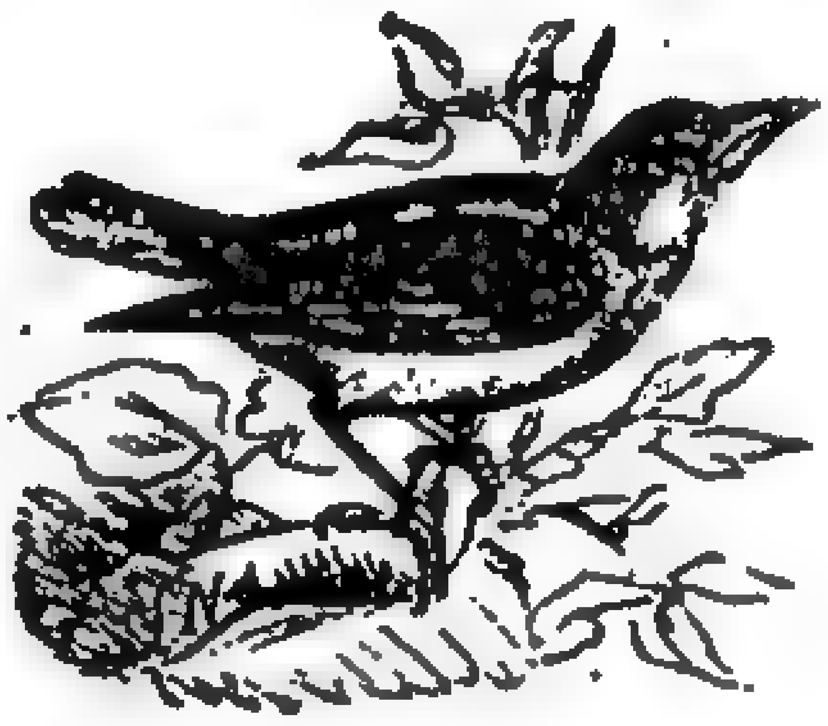

قوش، ایکی قنات‌لیك هواده اوچا دورغان مخلوق.

حروف متصله‌دن ایکی هجالیك ترکیب کلمات

اَحْمَدْ، مُحَمَّدْ، قُبَّه، صُبْحِی، لَمْعَه، جُمْعَه، کَلَّه،

بَلَّه ، سَلَّه ، مِيلَه ، مِيشَه ، شِيشَه ، تِيشَه ، قِينَه ، حِيلَه ، قَلَّه .

اخطار

معلم افنديلر، ينه بر مونچه مثاللر تاپيب يازدوروب، بله‌لرغه مهارت پيدا قيلدورورلر.

حروف منفصله‌دن ايکی هجاليك کلمه ترکيباتی

دَامَادْ، سَدَادْ، زَکَاة، قِرَاءَتْ، کَرَّاتْ، نِيَّاتْ، قُبَّادْ، فَرْهَادْ، فَرْيَادْ، آوَازْ، قَادِرْ، صَادِقْ، مَالِكْ، سَالِمْ، شَاکِرْ، قَاسِمْ، سَلَامْ، کَلَامْ، مَلَالْ، کِلَالْ، نِهَالْ، هِلَالْ.

کیچك کلمه جمله‌لر کونلرنینك اسم‌لری

بو کون، ایرته.

جمعه، شنبه، یکشنبه، دوشنبه، سه‌شنبه، چهارشنبه، پنجشنبه.

آیلرنینك اسملری، عربی آیلر

محرّم، صفر، ربیع الاول، ربیع الآخر، جمادی الاولی، جمادی الاخری، رجب، شعبان، رمضان، شوال، ذو القعده، ذو الحجه.

رومی آیلرنینك اسملری

مارت، نیسان، مایس، خریران، تموز، آغستوس، ایلول، تشرین اوّل، تشرین ثانی، کانون اوّل، کانون ثانی، شباط.

جمله‌لر و ممارسه

بو کون نیمه‌دور؟

جمعه دور. جمعه، مبارك و وسیلهٔ اتحاد بر کون‌دور. جناب حق، جمعه نمازینی فرض قیلیب دور. نیمه اوچون ایرکانین بیلورموسیز؟

اهل اسلام بو مبارك کون‌ده جامع‌لرغه و مسجدلرغه جمع بولوب بر برلرینی کورسونلر دیب.

بو کون شنبه‌دور. شنبه، هفته‌نینك برنچی کونیدور.

يكشنبه، هفته‌نينك ايكنچى كونيدور. دوشنبه هفته‌نينك اوچونچى كونيدور. سه‌شنبه تورتنچى، چهارشنبه بيشنچى، پنجشنبه آلتنچى كونيدور. بر هفته‌ده يتى كون باردور. بر كون‌ده اون ايكى ساعت باردور. بر ساعت آلتمش دقيقه‌دور. بر دقيقه‌ده آلتمش ثانيه‌دور.

ممارسه

ايرته نيمه‌دور؟ شنبه افندم. بو كون درسينكيز بارمو؟ يوق افندم، ايرته درسيميز باردور.

ايرته‌دن سونكره پدرينكيز كيلادورمو؟ اَوَتْ افندم كيلادور. پدرينكيز استنبول‌ده نيچه آى توردى؟ حرمدن يانكانيده استنبول‌غه كيردى و آنده بر آى توردى.

تولا اوبدان برادر ايرته پدرينكيز استقباليغه

بارورموسيز؟ مكتبيم بارليك جهتدن بارمايدورمن.

پدرينكيز استقباليغه بارماسانكيز آنينك كونكلي‌نی آغريتقان بولمايسيزمو؟ يوق افندم، پدرم دائما منينك مكتبده تورماقيم‌نی و منی مكتبغه يبارماق‌نی ايستايدور.

آيلر حقنده ممارسه

بو آی قيسی آيدور؟ بو آی مارت آييدور. مارت آيی سنه‌نينك اوّلغی آيدور. بو آی‌ده اطراف تولا يخشی بولور. صحرالرده چمنلر وگل‌لر آچيلور. قوشلر درخت‌لرده ترنم قيلور. سولر آقار. صبا نسيمی ايسار. طبيعت‌نينك تمامی گوزل‌ليك‌لری اطراف‌ده حكم سورار.

افندی قرداشم! سيز بو آی‌ده قيداغ اشبغه مشغول اولوق قيلورسيز؟ بو آيده هر صباح ايرته‌راق توروب

اویوم نینک قاشیداکی باغچه‌غه باریب اول یرده چچک لرنینك خوشبو یلوق آراسیده درسلر یمغه سعی قیلورمن.

اوت افندم صباح وقتی نینک شیرین و یاقیش لیك نسیمی ایله باغچه‌نینك خوشبوی چیچك‌لری آراسنده درس‌غه تولا اوبدان سعی قیلماق کیلیشلیك ایکانیغه من هم ایمدی ایشاندیم. انداغ بولسه ایرته بزنینك باغچه‌غه التفات قیلورموسیز؟ تولا اوبدان افندم، خدا دیلاسه بارورمن.

موسملر باراسیده ایضاحات

مارت، نیسان، مایس آی‌لرینی اوّل بهار دیرلر، بو موسمده هر طرف یشیل بر باغچه دیك بولور. انسانلر زراعت‌گاه وباغچه‌لرده، یاش قیزلر اوی‌لرده، بله‌لر مکتب‌لرده سعی قیلورلر. هر طرفده بر اوزگا خورسندلیك باردور.

حزیران، تموز، آغستوس آی‌لرینی یاز دیرلر، بو آیلرده هر طرف ایسیق بولور، صحرالرده اوتلر قورور. ایکین‌لر زراعت‌گاه‌لردین آلینور. قیشده‌یدورغان ارزاق وذخیره بو آیلرده تدارك قیلینور. دهقانلر بو آیلرده کوب سعی قیلورلر. افتاب همه تابشی ایله اطرافنی ایسیغ قیلور طاغ‌لرده قارلر ایریر، سولر تاشار، اریغ‌لرده صاف و پاکیزه سولر آقار.

ایلول، تشرین اوّل، تشرین ثانی آیلرینی کوز یعنی سونك بهار دیرلر. بو آیلرده اطراف سالقون بر خسته دیك تیترار، یغاچ‌لرنینك یشیل یفراق‌لری سارغایب توکولور، هر طرف خسته بر آدم کبی سولوب سارغارر، اورته‌لیق ساوماقغه یوز قویار، یاز ایسیغلری تمام بولور، هر طرف‌غه بر آغیرلق وحرکت سیزلیق عارض بولور، بو آیلر قیش‌نینك خبرچیسیدور، بهار شمال‌لری‌نینك شیرین شیرین ایسمکی، آهسته قتیغ ایسمك‌غه باشلار. تیلبه‌ونی قرار، یفراق‌لرنی توکادورغان

بوران‌لر چیقار. حیوانات‌لر آغیل‌ارغه کیرمک‌غه و آدم‌لر اویلریدن چیقماسلیک‌غه باشلار. بو موسم سنهٔ حیات‌نینک اولوم موسمیدور. کانون اوّل، کانون ثانی، شباط آیلرینی قیش آیلری دیرلر. بو آیلرده آفاق جهان سوغوق بولور، اطراف عالم قارنینک آق چارشغی آستیده‌قالور. آدم لر اوی‌لری نینک اطرافین برکیتورلر، بعضا هفته‌لر اوتوب تاشقاری چیقماس‌لر، قوشلر یوالریده یازایچی ییغقان ذخیره‌لرینی ییرلر، حیوانلر آغیل‌لرده سقلانور. قوی وقوزی‌لر سوغوق‌غه هیچ تحمل قیلماس‌لر. هر اوی‌نینک موریسیدین قرا توتون‌لر چیقار، اویلرده دائما اوت یاقیلور. یاغمورلر همیشه یاغار، صحن زمین سیل‌لردن و لای‌دن یوروب بولماس بر حالغه کیلور. قیش سنهٔ حیات‌نینک نهایتی بدخور وبدخراج بر کونیدور.

محاوره

نه یرغه بارورسز؟ باغچه میزغه باروزمن. اول یرده نیمه قیلورسیز؟ اول یرده خوشبوی چیچكلر، یشیل یافراقلیك درختلر، پاكیزه سولیك كوللر واریقلر بار. بو یخشی منظره‌لر آراسیده درسلریمغه سعی قیلورمن.

سیز نه یرلیك سیز؟ كاشغرلیك من افندم. كاشغر-نینك نه یرده و دنیانینك قیسی قطعه‌سیده ایكانینی بیلورموسیز؟ بیلورمن افندم. انی نه یردین بیلدینكیز؟ مكتبده بیلدیم. یلغوز كاشغرنی بیلمك ایله تورمادیم بلكه دنیانینك هر طرفی حقنده آز وكوب معلومات حاصل قیلدیم.

منكا كاشغر توغریسیدا كی معلوماتینكیزنی ایتورموسیز؟

تولا اوبدان افندیم. كاشغر بولسه بزلر ایچنده

توركان تركستان چینی ولایتلردن بر شهردور. بو شهر آسیا اقلیمی‌ده‌دور، بیز منسوب بولغان ترك نسلی‌نینك توغولغان و اوسكان اولوغ بر یریدور. ینكیحصار، یاركند، قارغه‌لیق، ختن، آقسو قصبه‌لر بو ولایت توابیعدین‌دور. بو آلتی شهرده ایكی یاریم میلیون نفوس باردور. هواسی معتدل، سولری فراوان منظره‌سی لطیف، تفراغی تولا منبت دور. انده هر تورلوك حیوانات موجوددور. اورمانلری، درختلری، تورلوك تورلوك میوه‌لیك باغچه‌لری نهایتی تولادور. طاغلری هر نوع معدن‌لر برله تولادور. اما بو مملكتنی جهالت بلاسی اوراب آلغان جهتدن بو خزینه‌لردن بزلر فائده آلالمایمیز.

تشكرلر قیلامن افندم، كاشغر حقنده منكا معلومات بیردیگیز، منینك بی‌خبر بولغان یورتیم دین خیلی خبردار ایتدینكیز.

مکالمه

کلینك افندم سیزغه بر پیاله چای برامن؛ منت دارچلیك‌لر قیلورمن افندم. اسمینیکز نیمه‌دور افندم؟ طلعت افندی‌دور. سیزنینك اسمینیکز نیمه‌دور؟ انور‌دور. بو کون آی نینك نیچنجی کونیدور برادر؟ شوال آیی نینك بیشنچی کونیدور.

رسملیك کلمه‌لر

ایضاح

قول - انسانلرقول برله خدمت‌ایتارلر. ایکی قولیمیز باردور، بری صاغ و ایکینچی صول. بر قولیمیزده بش بارمق باردور، ایکی قولیمیزده اون بارمق باردور.

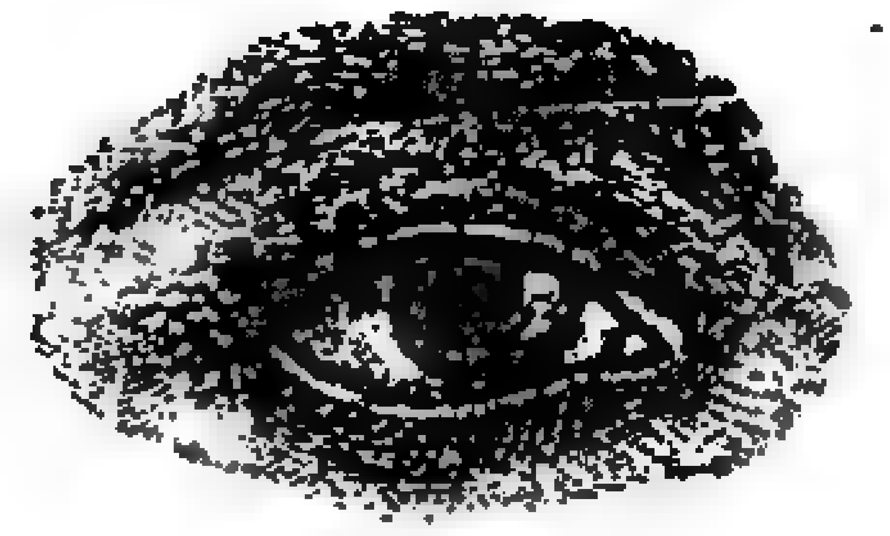

کوز ـ انسانلرغه جناب حق کوز بیریب دور. اگر کوزیمیز بولماسه ایدی خدانینك بو قدر نعمت و احسانلرینی وهم آتا و بابالریمزنی کورماس ایدك.

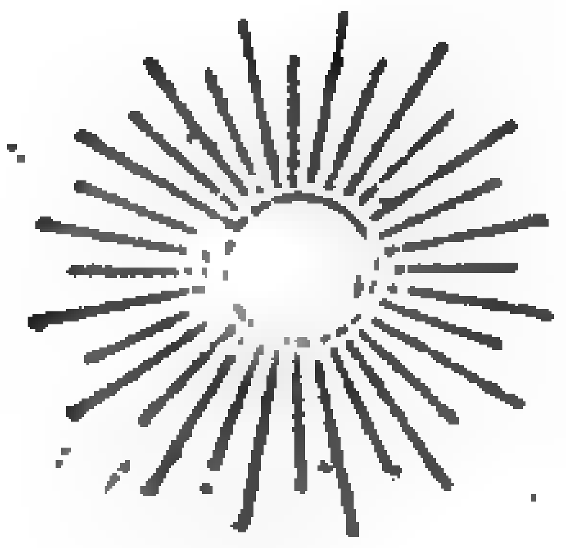

آفتاب ـ مشرق‌دن صباح چیقیب دنیانی روشن یاروتور همه انسان‌لر و حیوان‌لر آفتاب نینك روشنلیغی‌غه محتاج‌دور. اکر آفتاب بولماسه ایدی بیزلر قرانغولق ایچنده قالور ایدوك و هیچ بر ایش قیلالماس ایدوك. تمامهٔ نباتات‌و حیوانات‌نینك حیاتی آفتاب نینك ضیاسی برله اوسوب پایدار اولور.

پیاله ـ هر کون بزلر چای قویوب ایچا دورغان بر قچه‌دور. مونی آدم‌لر یساب نیچه یوز مینك صوم‌لر حاصل قیلادورلر، تجارت تولا اوبدان نرسه‌دور. هنر و تجارت ایکاسی بولغان

آدم‌لر هیچ تنك‌لیك کون و بچاره‌لیق‌نی کورماس.

چاینك ـ چای قایناتا دورغان نرسه دور. بو نرسه‌غه انسانلر محتاج‌دور. مونی هم هنرمند آدم‌لر یسایدورلر.

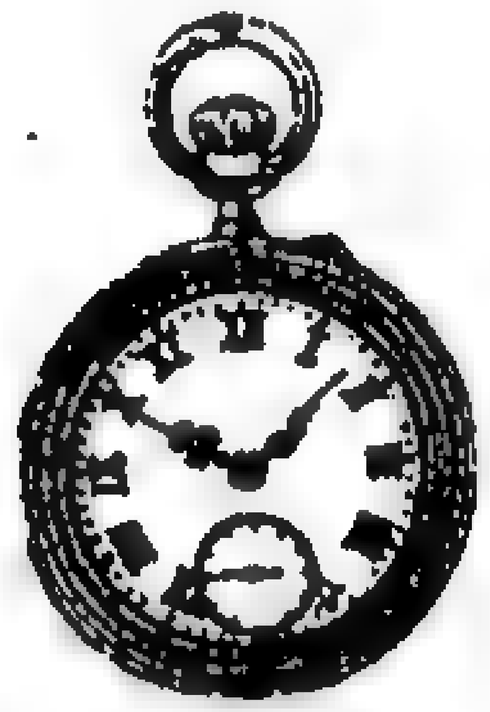

ساعت ـ آدم‌لرغه وقت‌نی بیلدورا دورغان بر نرسه‌دور. مونی ساعت دیرلر. بر ساعت آلتمش دقیقه، بر دقیقه آلتمش ثانیه‌دور. کیچه و کوندوزده یکرمه تورت ساعت باردورکه بو وقت‌لرنی بزگا ساعت بیلدورار.

مترقی و مدنی ملت‌لرنینك همه ایش‌لری ساعت برله، دقیقه بیله‌دور. دنیاداکی همه کیشیلرغه کرك بولغان بو ساعت اوّل دفعه هارون الرشید زماننده عرب‌لر طرفیدن ایجاد قیلنیب‌دور.

فوردون ـ یعنی ساعت باغی، ساعت‌غه تاقا دورغان معدینات‌دین یسالغان بر نرسه‌دور. ساعت نینك توشوب سینماسلیکی اوچون فوردون کرك‌دور.

بو فوردون ایجاد قیلنغاندین بری ساعتلرنینك توشوب بوزولماقی و سینماقی بر یوزده توقسان فرق ایتیب دور.

گل - گل خوشبوی بر چیچك دور. اوّل بهارده آچیلور. قیزیل، آق، ساریغ زنكرلاری باردور. بلبل‌لرنینك مکانیدور. بو چیچك نینك صبح وقتی منظره‌سی تولاچر ایلیك بولور.

جدول - جدول کاغذ و دفترلر اوستیغه توغری سیزیق سیزمق اوچون تولا فائده‌لیك بر آلت‌دور. بو آلت نینك بعضی‌سی تیموردین و بعضی‌سی یغاچ دین یسالور.

ماصه - یعنی جوزه مکتب‌لرده معلم‌لر نینك آلدیده، تجارت خانه‌لرده، اوی‌لرده قویولور. اوستیغه کاغذ و خط اسباب‌لری و اوزکا نرسه‌لر قویولور. ماصه تولا کرك‌لیك بر نرسه‌در.

حیوانلرغه عائد معلومات

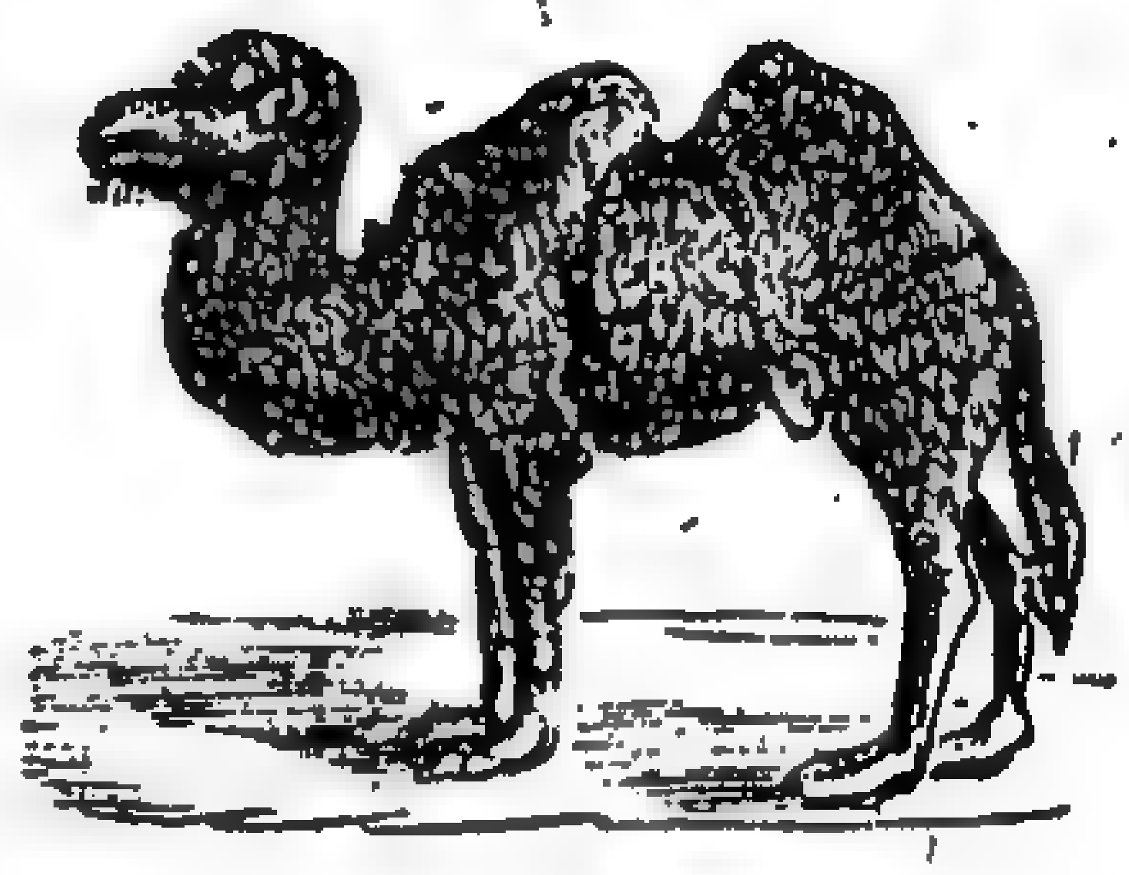

دەوە (تویە). بو مخلوق عربستانده نهایتی تولادور. بر وقتلر حضرت فخرکائنات افندیمزنینك جنك قیلغان زمانلریده حربغه لازملیك اسبابلرنی طاشیر ایدی. آچلیقغه و سوسیزلیقغه طاقتلیك بر مخلوق دور. بولر ایکی قسم دور. بریسی رسمی تویە، ایکنچیسی هجین تویەسیدور. هجین تویەلری نهایتی تیز یوراـ دورلر. عربستان نینك اوزاق و سوسیز چوللریدن آسانلیك بیله اوتوب کیتمك اوچون یولچیلر هجین تویەسیغه مینادورلر. اینك یوروشلوقی الرنینك اون ساعتده یورگان یرینی ایکی ساعتده قطع قیلور. بزلر اوستیده تیریكلیك قیلیب تورکان آسیا قطعەسیده تویەلر نهایتی کوب دور. اوزاق یرلرغه یوكلر اشیالر

بو تویه واسطه‌سی ایله یتکوزولور.

قوش- قناتلیك بر مخلوق دور. هواده اوچار، درختلر اوستیغه قونار. اوّل بهارده چویل چویل سیرارلر وقیش نینك ذخیره‌لرینی یازده تدارك ایتارلر. شباط ومارت آیلریده چوجه چیقارورلر. بونلر نینك چوجه‌لری بار وقتی‌ده آولامق واولدورمق تولا کناه دور. مدنی حکومتلر بو آیلرده قوشلرنی آولاغان آوچی‌لرغه جزالر بیره‌لر.

سوال‌لر

قول نیمه‌دور؟ کوز انسان‌نینك نه یرینده‌دور؟ کون نه یردین چیقار؟ چاینك نیمه ایشغه یرار؟ ساعت قیسی زمان‌ده یسالیب‌دور؟ «فوردون» ساعتغه نیمه اوچون طاقیلور؟ گل قیسی موسم‌ده آچیلور؟ نیچه تورلوك رنکی باردور؟ درختلر قیسی موسمده یافراق

چیقارورلر؟ جدول نیمه ایشغه یارار؟ ماصه کیم‌لر اوچون‌دور ونه یرلرغه قویولور؟ تویه نچوك مخلوق دور؟ قیسی قطعه‌لرده کوب‌دور؟ قوش‌لر قیسی موسمده چوجه چیقارورلر؟

معلم افندیلرغه!

بو سوال‌لر بله‌لردین سوریلادور واوتکان درسلری بو صورت بیله وزیاده شیرین وملایم بر تیل برله خطالری تصحیح قیلینادور.

بالیقچی قوشی - بو قوش دریالرده وچونك سولرده دنکیز وکول لرده‌گی بالیقلرنی آولاب یکانی اوچون بالیقچی آتالیب‌دور. قوروق‌لیق‌ده بر جای‌غه قونکان وقتی‌ده دائما بر ایاغی اوزره تورادور. دریاده بالیق‌نی کورگان زمان هواغه کوتاریلیب تیزلیك برله بالیق اوستیغه توشار. تولا اوزون غاغاسی ایله درحال بالیق‌نی آلیب کوتارور. بو طرز ایله کونده نیچه یوز بالیق لرنی آولار. یوواسینی دریا کنارلرنده‌گی درخت کاواك-

لریغه و چیم اوت‌لر آراسیغه ییار. بو قوش‌نی کورگان بالیق هیچ بر طرف‌غه قاچیب اوزینی قوتقازالماس.

کلر - یارلیق یرلرده وچول‌لرده اوی‌لرنینک تام لرنده ایسیغ جای‌لرده یورا دورغان بر مخلوق‌دور. کیچك لری نینك انسان‌لرغه ضرری بولماسه هم چونك‌لری زهرلیك و یاپشقان بولغان‌لری اوچون احتراز ایتمك لازم‌دور. یووالرینی طوپراق آستلریغه یسارلر. صحرالرده کیچك مخلوق‌لرنی آولامق و ذخیرلری‌نی یمك روشی ایله تیریك‌لیك قیلورلر. سوسزلیك‌غه طاقت‌لیك بر مخلوق‌دور. فرغانه اصطلاحیده ایچکو ایماریدور.

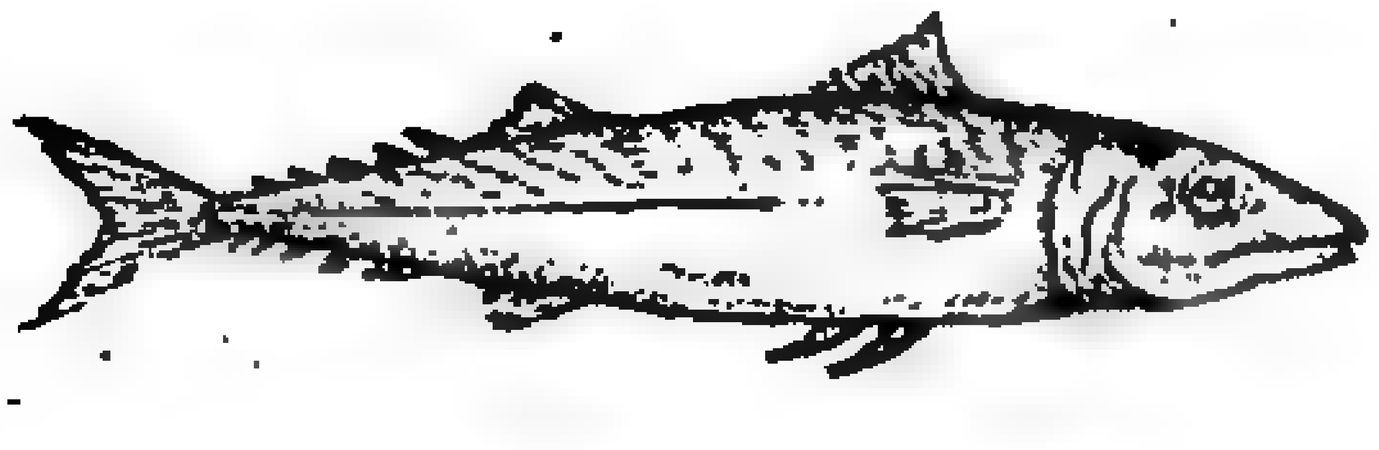

اوسقومرو بالیغی - تولا یاغلیق بر بالیق دور. اچیغ وتوزلیك سولرده بولور. بحرمحیط اطلاسی بوغازلریده، استنبول بوغازیده نهایتی کوب توتولور. توزلانیب

چونك تونك‌لرغه جایلانادور. سونکره تولا اوزاق مملکت لرغه یباریلور.

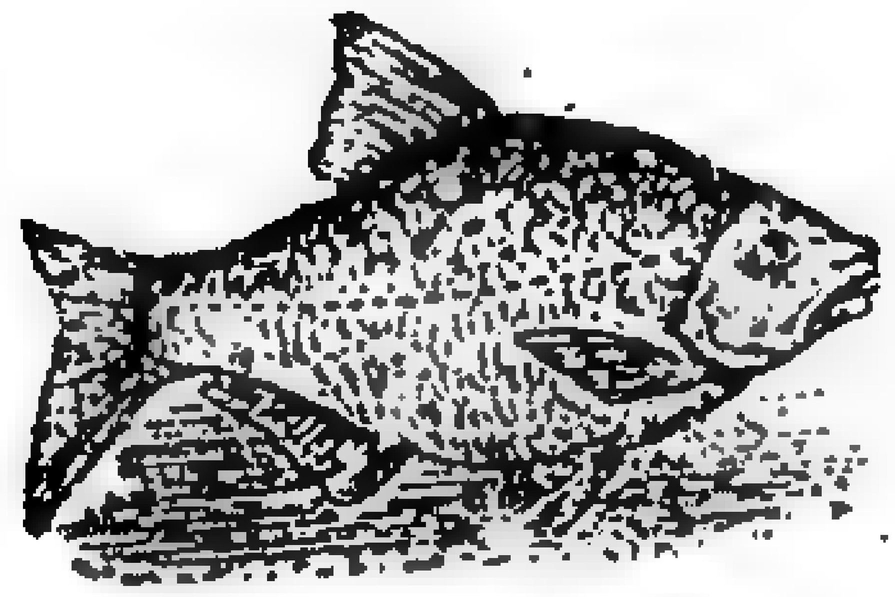

طاتلی سو بالیغی ـ نهرلرده چونك اریق‌لرده نهایتی کوب‌دور. همه تاتلیغ سولرده بولغان بالیق لرنینك کوشت‌لری بوش و بی لذت بولور. خصوصا چونك کول‌لرده لای‌لرنی غذا قیلغان بالیق‌لرنینك کوشت‌لری بوش ولذت سیز بولغان اوستیغه بعض خسته‌لیك‌لرغه هم سبب بولور.

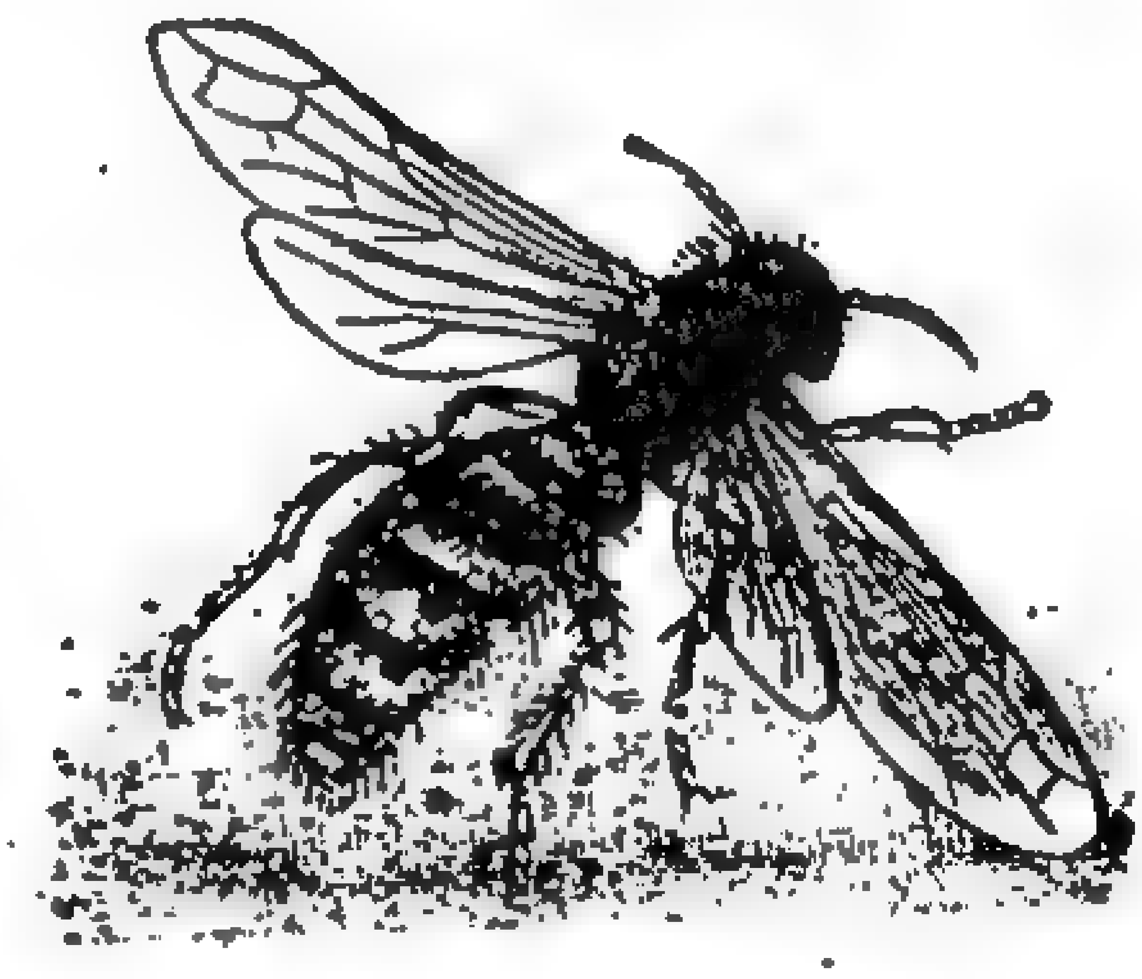

آری ـ اشك آریسی نامی ایله مشهور بولغان بو آری آدم‌لرنی نهایتی یمان چاقادور. رنکی قزیل وساریغ‌دور. یازنینك ایسیغ زمان‌لریده تولا غوغالیق وتیز بولور. یوواسی آلدیدن اوتکان‌لرنی همان چاقار. اوّلغی یاغمور توشمکی ایله محو بولور. یووالریده قویغان تخم‌لری بولسه یاز کلمك بیله قنات چیقاریب اوچارلر.

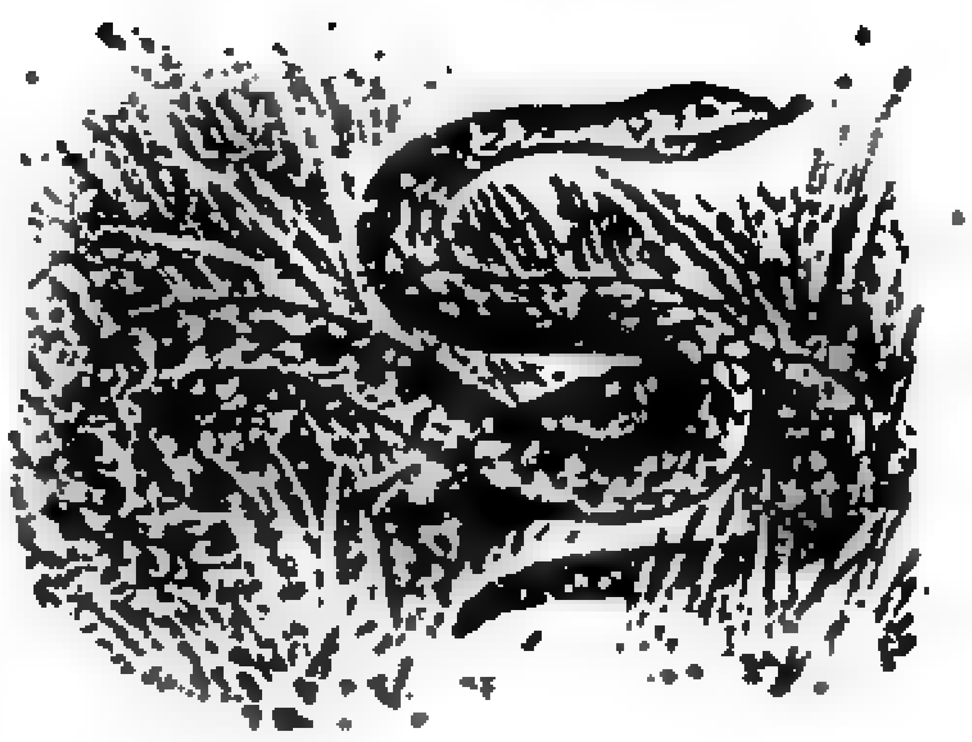

ییلان۔ نوعی تولا بولغان بو مخلوق همه‌سی زهرلیک‌دورلر. زهرلری تیش لری‌نینک آراسیده بولور. ینکیچکه بر پرده ایچیده و تیشی‌نینک آستیده مخفی‌دور. انسان‌نی تیشلاکان همان مذکور پرده یرتیلور. تیشی باتغان جای‌غه زهر توکولور. بعضا انسان نینک اولماقینه سبب بولور.

حصه

تیلی یمان، سوزلری درست بولماغان انسان‌لر هم بو زهرلیک مخلوق کبی‌دورلر. قتیغ و بی ادبانه سوزلر یلان‌نینک زهری دیك انسان دلی‌نی کویدرور. انینک اوچون انسانلر خصوصا یاش بله‌لر خدانینک برکان تیلی برله یمان سوزلر سویلاماسلیك لازم دور.

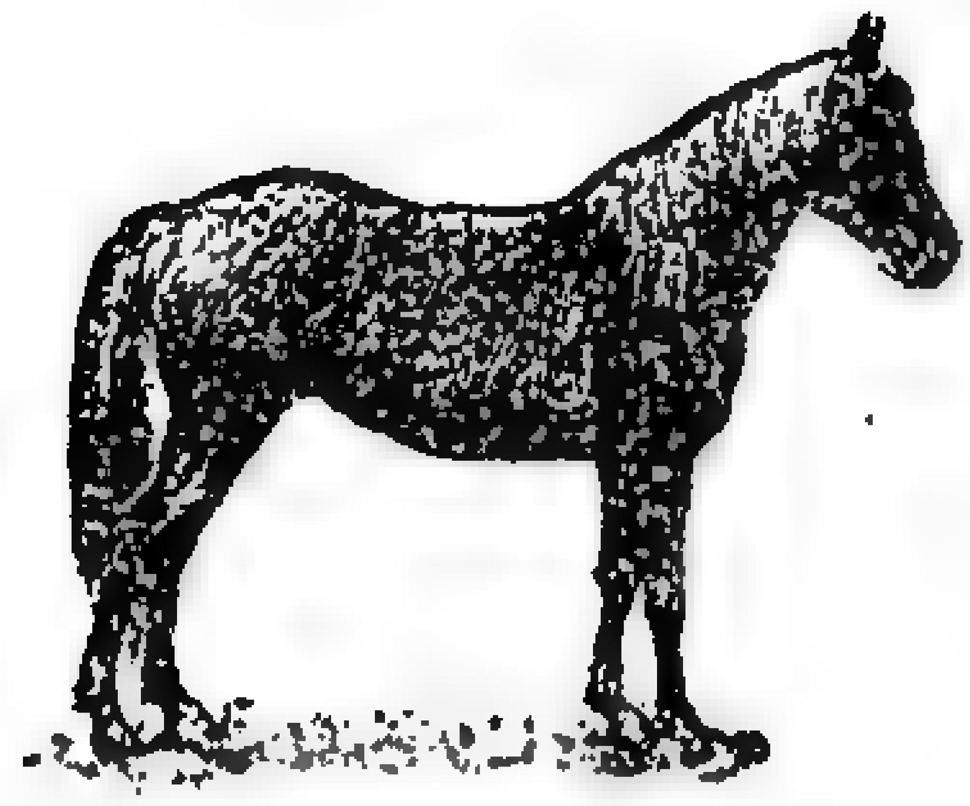

آط ـ دنیاده انسانلر ایچون تولا لازم‌ایلك و فائده‌لیك بر مخلوق‌دور. محاربه زمانلریده بو آطلر طوپ‌لر و اوزکا آغیر نرسه‌لرنی تارتارلر وکوتارورلر. وکته بابالریمز ترکلرنینك همه تیریکلیکلری بو آط اوستیده اوتار ایدی. مذکور حیوان اذا و جفاغه تولا طاقت‌لیك دور. و هم انینك اوستیغه مینکان ایکاسی حقیداکی شفقت و صداقتی دقت‌غه لایق‌دور. یورتیمز و قطعه‌میز آسیاده هنوز حیات ابتدائیه‌ده تیریکلیك قیلغان جهت دین آطلرغه بولغان احتیاج نهایتی کوب‌دور. عربستان‌ده آسیاده خلق تماما آطلرنینك وسائط نقلیه‌سیغه قتیغ محتاج دورلر.

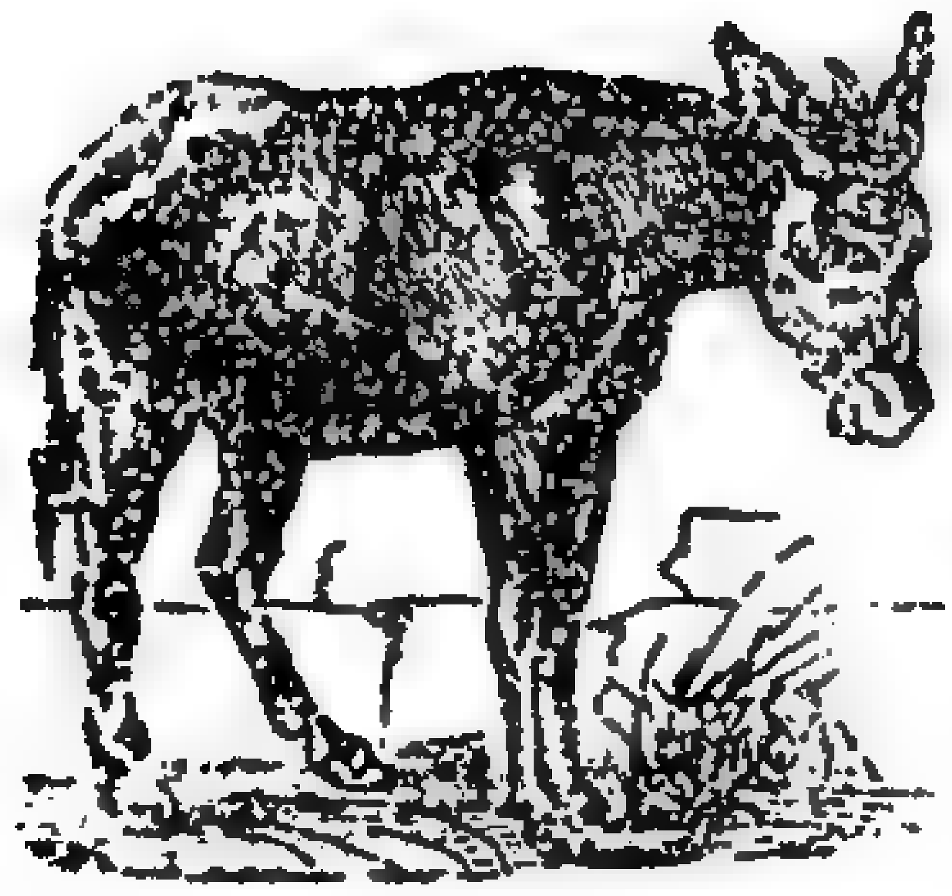

ایشك ـ بو هم آدم‌لرغه تولا لازم‌لیك بر حیوان‌دور. مذکور حیوان ایله یوك‌لر تاشیلور، زراعت‌گاه‌لرغه طوپراق‌لر یتکوزولور. اوزاق جای

لردن یوك نقل و سوق اولونور. حیوان غیر ناطق بولسه هم تولا حساس بر مخلوق‌دور. انسان‌لرنینك سوزلریغه کوره حرکت قیلور. عربستان‌ده خصوصا مدینه منوره‌ده تولا کوب بولادور. انگلیزلرنینك قولیده بولغان بحرسفید دینگزیداگی قبریس آطه‌سی‌نینك ایشك‌لری هم مشهور دور. الر تولا ایگیز و کوب یوروش‌لیك بولورلر. طهران تفلیس و بخاراده هم بو ایشك‌لر کوب بولادور. عجمستان ایشك‌اری‌نینك بویلری قیسقه ولیکن یوروش‌اری زیاده‌دور. کاشغرده ایشك‌لر تولا بولور. و دهقان‌لرنینك ایش‌لری‌نی برجا کلتورور ایسه هم یوروشی هیچ یوقدور. همه‌سی تنبل و آغیردورلر.

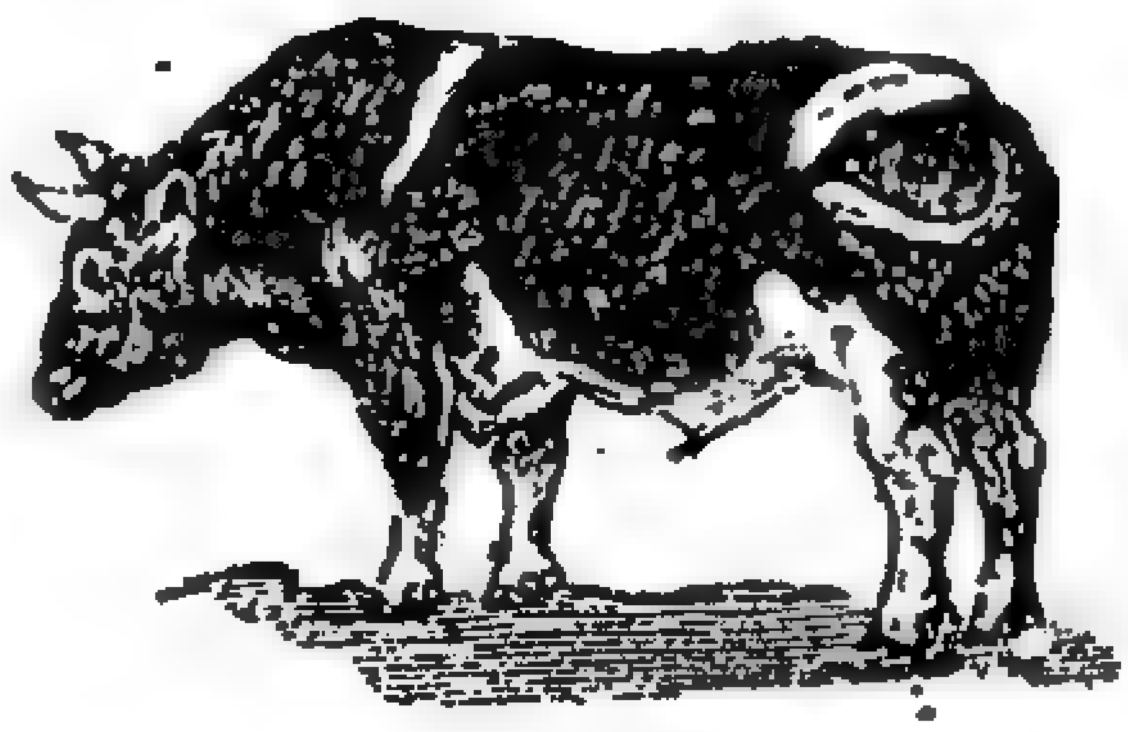

اوکوز ـ چونك و آغیر طبیعت‌لیك بر مخلوق‌دور. بو مخلوق ایله ترقی ایتماکان مملکت‌لرده زمین‌نی حید ایده‌رلر. بولرنینك طاغ اوکوزی دیب بر قسمی بارکه اگر انسانلر طاغ‌ارده مذکور مخلوقغه اوچراسه‌لر

اینِنك وحشی هجوملردن اوزلرینی کوب زور برله قوتقازا آلورلر. بو مخلوق خصوصا امریقا جیلکلریده آسیا طاغلریده کوب بولورلر ونیچه یوز عدددن مرکب گلهلری برله کیزارلر. بو سونك زمانلرده آوچی-لرنینك صنعت ومهارتلریدن اوزلرینی اولومدن پك آسان قوتقوزالماس بولدیلار. بولرنینك تیری لری مقبول و معتبردور. ایاغ لریمزغه کیکان کفش لرنینك آستقی چرم لری مذکور مخلوق نینك تیری لریدن یسالور. آوروپاده نیچه مینك تیری فابریقهلری موجوددر. آوچیلر اوروب قولغه کیلتورکان طاغ اوکوزلری نینك کوشتلرینی توزلایدورلر. و تیریسینی هم فابریقهلرغه ساتماق صورتی ایله نهایتی کوب آقچه حاصل قیلادورلر.

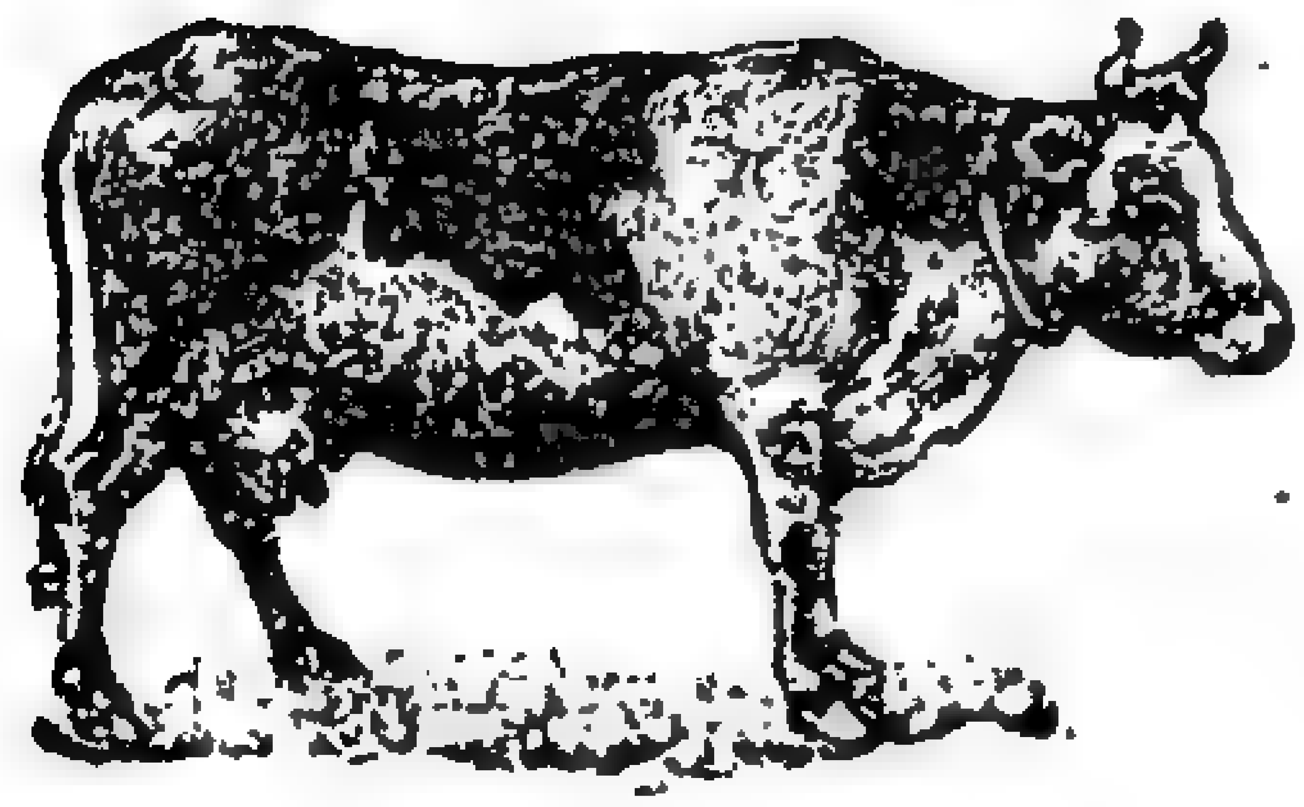

اینك- بو مخلوق تولا فائده-لیكدور. انسانلرغه غذا بولغان سوتلر اینكدن چیقاریلور.

دنیانینک اینک مشهور اینک‌لری اسوچره، اسوچ و نورچ و مصر مملکت‌لرنده دور. آدیسه نینک هم اینک‌لری تولا مشهوردور. مذکور اینک‌لر ایرته و اخشام ساغیلکان‌ده اوتوز کیلو سوت بورورلر.

لوزان پنیری.

اینک سوتیدن اسوچره‌لیک‌لر لوزان پنیری دیب برقسم پنیر یسارلرکه بو پنیرنی یساغان فابریقه‌لر هرکون نیچه یوز مینک کیلو سوت استعمال ایتارلر. بو پنیر آوروپالیک‌لرغه تولا مقبول دور. هضم‌نی آسان قیلور.

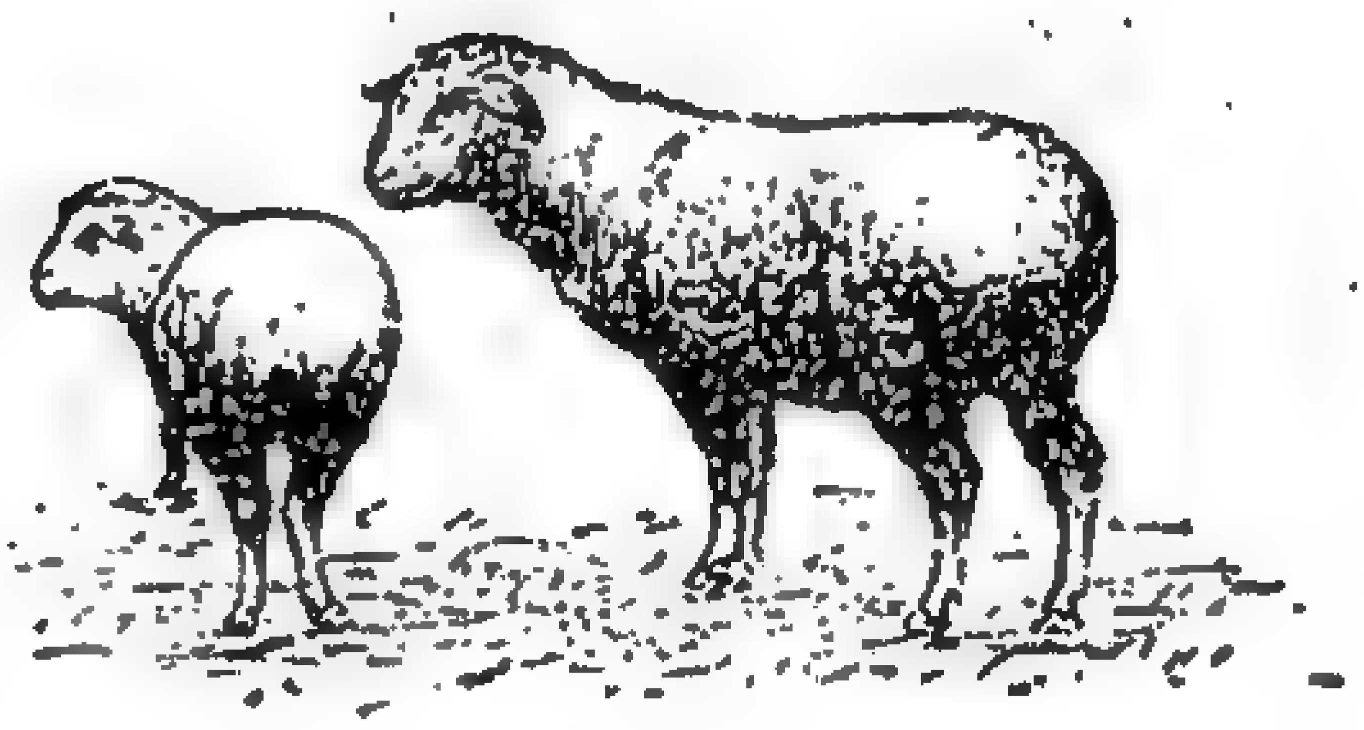

قوی ـ کوشتی لذیذ، سوتی فائده‌ایلک بر مخلوق‌دور. بولر تورکیا مملکتنده آنا طولی ولایت لریده نهایتی کوب‌دور. یونک‌لریدن لباس، سوت‌لریدن پنیر، تیریلریدن پاپوش یسالور. بولر مارت آیده قوزیلایدورلر. قوی‌لر اصیل ایسه ایکی قوزی‌نی بردن عالم‌غه کیتورورلر. قوی‌لرنی قیش سوغوقدن محافظه

ایتمك لازم دور. چونکه سوغوق‌غه طاقت قیلالماس‌لر.

گچی ـ یعنی ایچکولرنینك هم یونك لریدن البسه یسارلر. سوت‌لری پینر قیلماقغه صالح‌دور، کوشت‌لری هم ییلور ایسه هم قوی کوشتی قدر لذیذ ایما‌ـ سدور. ترکیانینك انقره نام‌لیك ولایتیده بو مخلوق‌لر نیچه میلیون‌لر موجود دور. البسه فابریقه‌لریغه نیچه آی‌لر متمادیا یونك‌لری نقل وسوق اولینور. بولرنینك طاغ ایچکو دیب بر قسمی باردورکه الر طاغ‌لرده ایکاسیز بولوب یورورلر. انسان‌لرغه انس آلماغان اوچون تولا وحشیدورلر. قیرلیك قیالر، اوچورمه یارلیك‌لر ایگیز تیپه‌لر اوستیده سکرارلر. تیرناق‌لریده ماده مغناطیسیه موجود ایمش کبی انسان‌نینك عقل وفکریغه حیرت بولا دورغان روش‌ده جهنمی اوچورمه‌لیك‌لردن تیز یورمك طرزی ایله مرور ایتارلر. آوچی‌لر بو مخلوق‌لرنی تولا آولایدورلر. تیری‌لری فابریقه‌چی‌لرغه

تولا مقبول‌دور. قول ایچکواری نینک تیریلریدن هم یومشاغراق تیریلری باردور.

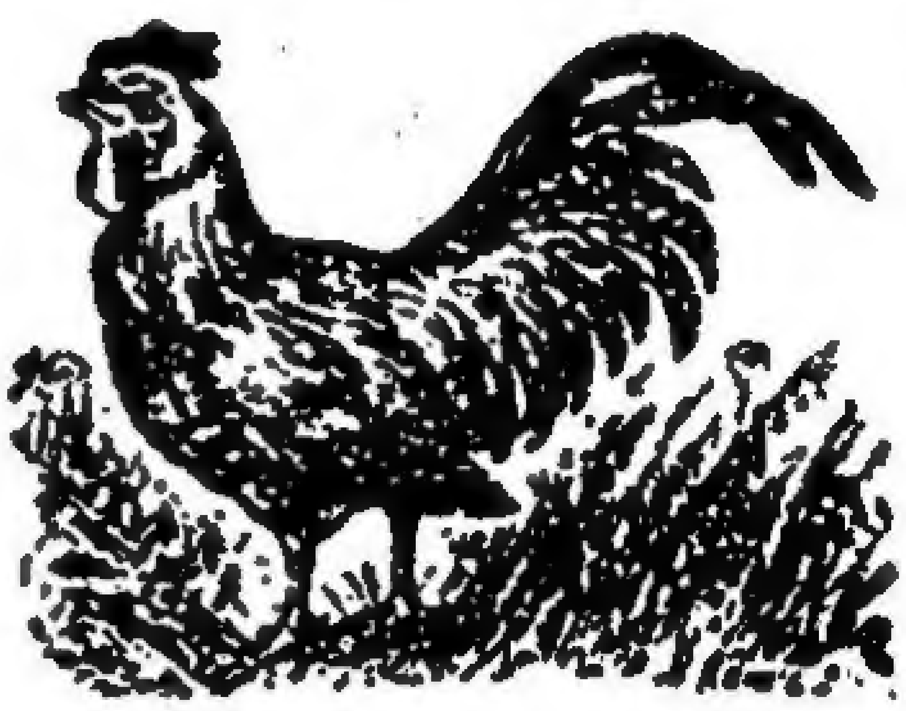

خروس- اوی‌لرده بولونور. قیزیل قاره، آق رنک‌لیک‌لری باردور. صباح‌لر تولا ایرته توروب اوی اهلی‌نی یاقیم‌لیک دلکش آواز ایله اویغاتار. یاش بله‌لر اوّل خروس اوازی ایله اویقودن توروب درس‌لریغه سعی قیلماق‌لری لازم‌دور. چونکه انینک قوقوریقو، قوقوریقو صداسی محض بله‌لرنی اویقودن ایرته‌راق اویغاتمق ایچون دور.

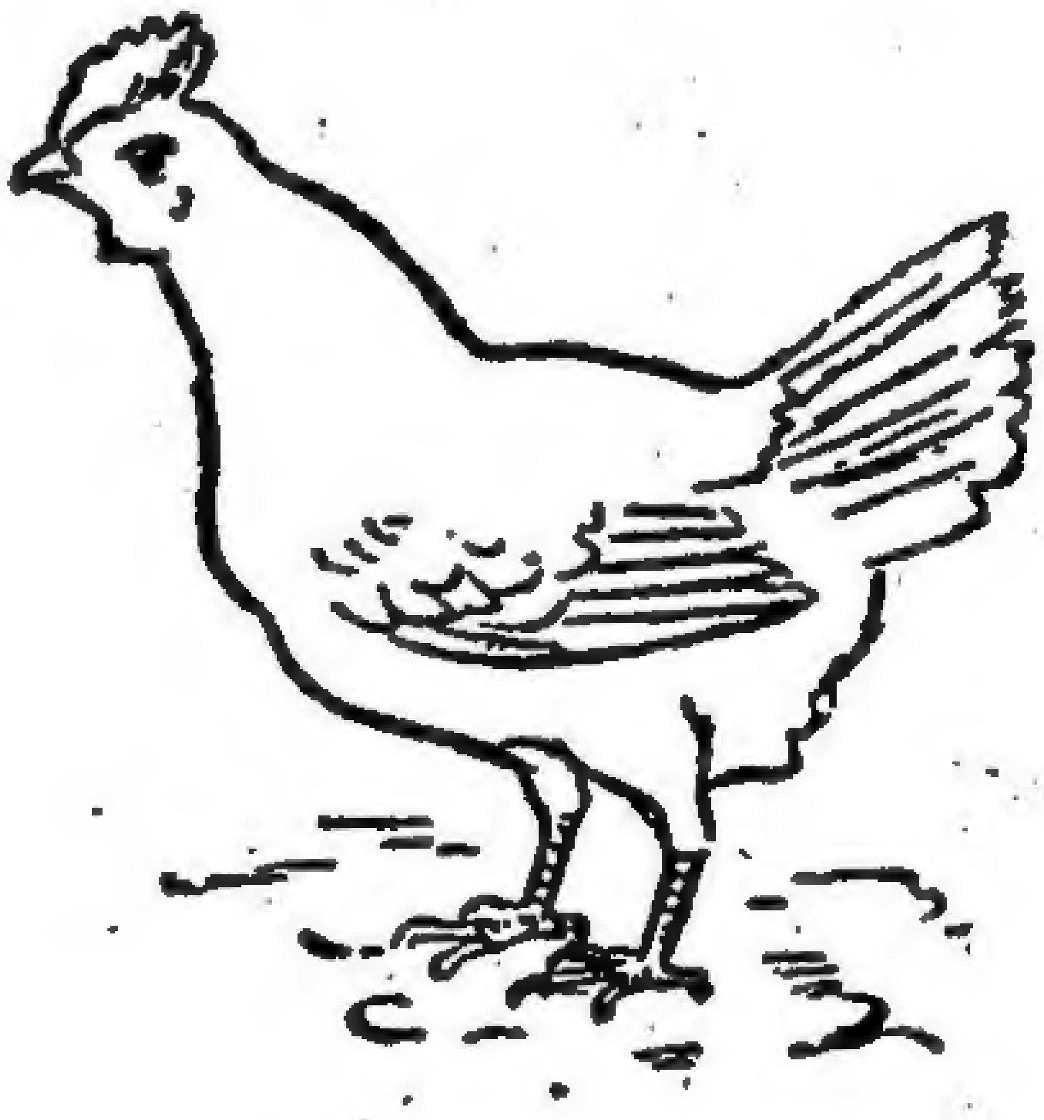

طاووق- کتک‌لرده باقیلا دورغان فائده‌لیک بر حیوان‌دور. هر کون تخم قویار. تخم‌ده تولا غذالیک بر ماده باردور. طاووق‌لرغه اوبدان دان بیریلسه هر کون توغقان تخمی چونک و فائده‌لیک بولور. خروس بولماسه طاووقلر تخم قیلماس‌لر. یوغان

طاووق نینک قیلغان تخم‌لری بر یرغه یغیلیب باسدیر. یلسه یکرمه بر کون‌دن کین کچیک وتولا سویم‌لیک چوجه‌لر چیقار. یازنینک ایسیغ کون‌لریده اون سکز کون‌ده طاووق نینک چوجه چیقارگانی واقع بولوب دور.

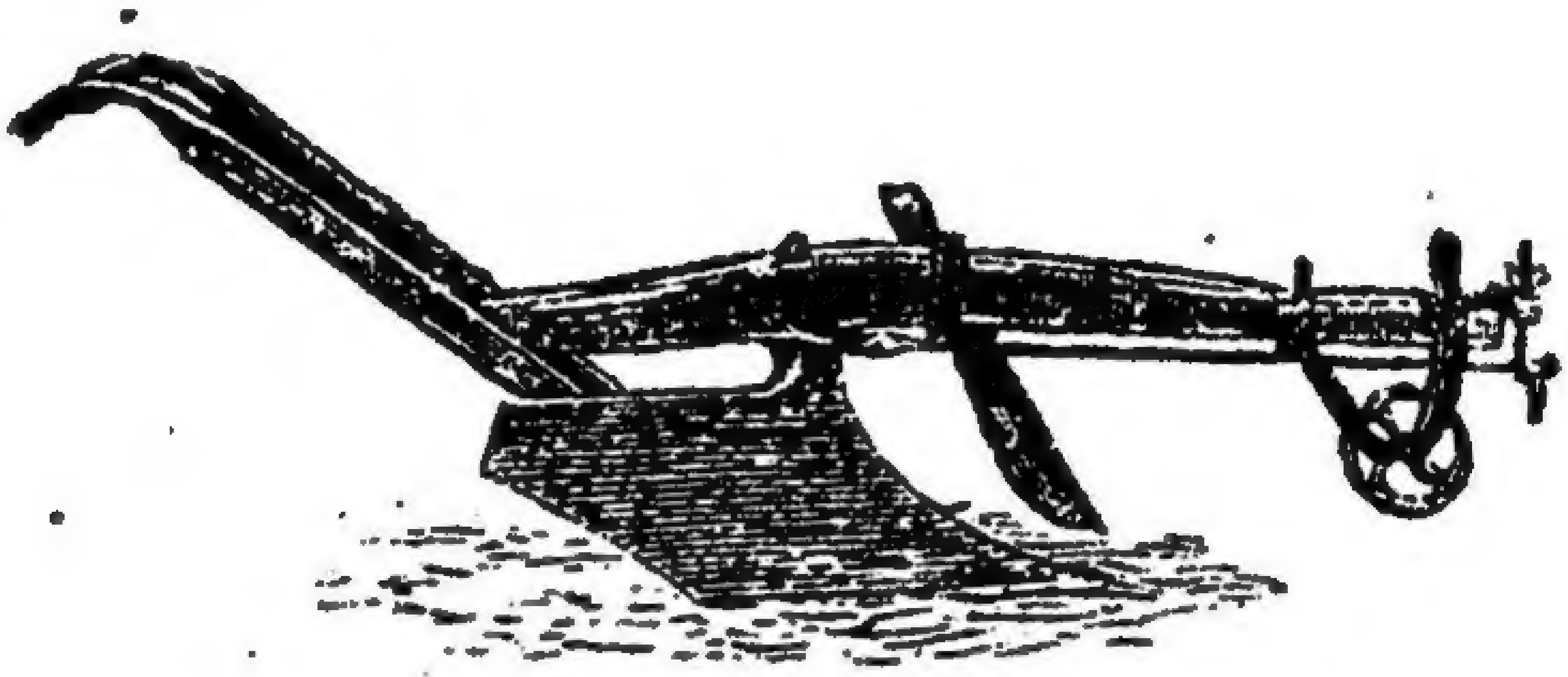

صپان- یوللیق، کاشغرچه- بوقورسه

حاووج

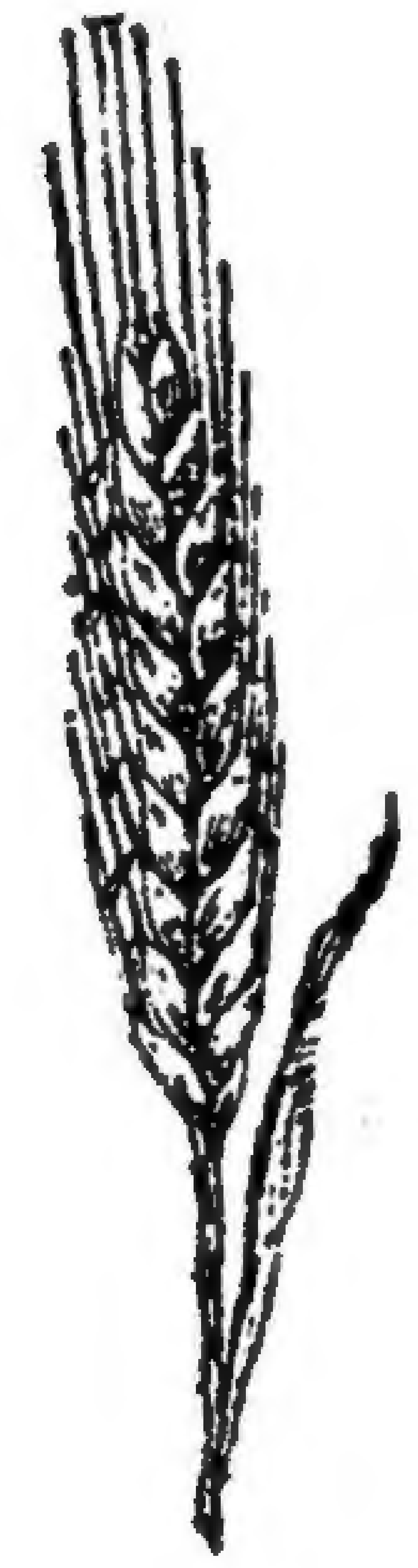

بغدای

آرپه

چودار

مدنی ومترقی مملکت‌لرده ایکین ایکا دورغان زمین‌نی بخارات ایله حرکت قیلا دورغان ماشینه‌لر وتیموردن قیلینغان صاپان ویول‌لیق‌لر ایله حیدارلر. اوکوزلرنینک

آغیر حرکت‌لری ایله اون کونده حیدالا دورغان بر زمین مذکور یول‌لیق‌لر وماشینه‌لر ایله بر کون‌ده حتاکه تورت بیش ساعت‌ده طیار بولور. آوروپا مملکت‌لریده اوکوزلر ایله حیدالا دورغان هیچ بر تاریلغی یوق‌دور. ایکین جای‌لرنینك اوکوزلرغه احتیاجی آنچه آسیا مملکت‌لریده قالیب‌دور. بخارات‌لیق ماشینه وتیمور‌دن قیلینغان یر حید ایدور‌کاش اسباب‌لر زراعت‌گاه زمین‌نینك توفراغی‌نی تیز ایسکیتمایدور. وهم دهقان‌لرنی یاردیرمایدور. اوکوزلر بولسه زمین‌نی تیز بوزادور. بولغان حاصلی برکت‌سیز بولادور.